
MILJÖSTÖDETS SPECIALSTÖD TILL JORDBRUKET

Ett element i systemet för stöd till det finländska jordbruket är det miljöstöd som delfinansieras av Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket. I miljöstöd betalas nära 300 miljoner euro per år, och det är det viktigaste ekonomiska verktyget för styrning av miljöskyddet inom jordbruket.

Miljöstödet basåtgärder och till dem anslutna tilläggsåtgärder omfattar 93 % av de finländska jordbrukarna och 98 % av åkerarealen. Förutom basstödet kan jordbrukarna ansöka om specialstöd som förutsätter mera krävande miljövårds- och skyddsåtgärder. I sådana stöd betalades år 2004 ca 37 miljoner euro. Vid miljöstödet specialstöd är det fråga om en avtalsbaserad miljöpolitisk styrning, där jordbrukaren ingår ett avtal med staten och får ersättning för de åtgärder han vidtar. Till urvalet av specialstöd hör 12 stödformer, med hjälp av vilka avsikten är att minska på belastningen på vattendragen från jordbruket samt bevara jordbruksmiljöns diversitet och jordbrukslandskapet. Med specialstöd stöds också ekologisk produktion. Specialstöden administreras av TE-centralernas landsbyggsdavidelningar. Dessutom ger de regionala miljöcentralerna utlåtande om det naturvetenskapliga värdet hos ansökningar som grundar sig på en plan.

Målsättningen för revisionen har varit att klargöra hur systemet för miljöstödet specialstöd fungerar och vilka dess effekter är. Med revisionen har klarlagts specialstödens måluppställande och utvärderats stödsystemets regionala ekonomiska effektivitet. Vid revisionen har dessutom ägnats uppmärksamhet åt problem i förvaltningen av stöden.

Enligt revisionen kan miljöstödsystemets uppdelning i en omfattande basdel och mera inriktade specialstöd betraktas som i princip lyckad. Med hjälp av basstödet har miljöskyddsåtgärderna fått en vittomfattande spridning till de finländska gårdarna. Specialstöden har emellertid vid undersökningar konstaterats vara de stödformer

som ger bättre effekter, men deras inverknings försvagas av det ringa antalet specialstöd och av en regional splittring.

Den regionala lokaliseringen av miljöstödet specialstöd har styrts av jordbrukarnas aktivitet. Systemet är sålunda flexibelt från jordbrukarnas synpunkt, med det styr inte i tillräcklig grad specialstöden dit där den erhållna miljönyttan är störst med beaktande av regionens naturförhållanden och jordbrukets produktionsstruktur. Revisionsverket har därför ansett att det är nödvändigt att regionalt inrikta miljöstödet specialstöd till jordbruket bättre. De regionala effekterna skulle också förstärkas av att åtgärderna inriktas på enhetliga områden.

Revisionsverket har vid tidigare revisioner fäst uppmärksamhet vid att måluppställandet för de miljöpolitiska styrningsmedlen är vagt hållet. Också i måluppställandet för specialstöden förekommer vagheter. Enligt revisionen vore det skäl att precisera måluppställandet för specialstöden. Dessutom accentueras i administreringen av specialstöden bestämmelserna om olika stödformer till den grad, att det fördunklar stödets yttersta målsättningar. Revisionsverket har därför ansett det vara viktigt, att jord- och skogsbruksministeriet ägnar uppmärksamhet åt specialstödens begriplighet och åt att föra fram de enskilda stödformernas betydelse för ett jordbruk som beaktar en hållbar utveckling.

Systemet för miljöstödet specialstöd till jordbruket är synnerligen tungt administrerat med beaktande av de penningssummor som där hanteras. Den största utmaningen för förvaltningen är systemets arbetsdryghet både för dem som handlägger och dem som ansöker om stödet. Problemen i anknytning till stödets ansöknings- och beslutstidtabell sysselsätter TE-centralerna och förorsakar osäkerhet bland jordbrukarna. Ansökningarnas handläggningsprocess borde därför utvecklas så, att stödets beslutsskede och påbörjandet av åtgärderna skulle anknyta till varandra på ett ändamålsenligare sätt än för närvarande. Stödmodellerna borde också utvecklas så, att projekt som kräver stora investeringar av engångskaraktär kan stödjas på andra grunder än arealen.

Specialstöden hör som en del till hela uppsättningen av målsättningar för miljöstöd till jordbruket. Vid utvecklandet av stödssystemet är det därför skäl att uppmärksamma också förhållandet mellan basstödet och specialstöden. Stödssystemets effekter kunde stärkas genom att åtgärder inom specialstöden överförs till miljöstödet

basstöd. Å andra sidan kunde specialstödens andel utökas genom att de görs attraktivare exempelvis genom att större incitament betalas från de specialstöd som har de allra största effekterna. När de lagstadgade kraven på miljön skärps bör också de krav som ställs av stödsystemet höjas, så att de överstiger den i lagstiftningen förutsatta miniminivån. Från statsfinansernas synpunkt vore det mest effektiva ifall de enklaste skyddsåtgärderna vore obligatoriska och för dem skulle betalas en automatisk ersättning.